

**III. ORDINATIO TELONEORUM ET FORALIIUM IN TERRA PODOLIAE,
PRAESERTIM VERO CAPITANEATU CAMENECENSI SOLVENDORUM
ATQUE IUSTITIAE IN CAPITANEATU EODEM ADMINISTRANDAE^a**

Sigismundus Dei gratia rex Poloniae etc. Significamus tenore praesentium, quibus expedit, universis, harum notitiam habituris, quia orta existente differentia inter nobilitatem Podoliae et districtus Camenecensis ex una, et generosum Stanislaum Lanczkorunsky de Brzeze pincernam Sandomiriensem et capitaneum Camenecensem, ^bfideles nostros dilectos^b, partibus ex altera occasione querelarum, iniuriarum et gravaminum coram nobis expositarum, quibus partes hincinde affici se existimaverunt, his omnibus querelis, iniuriis, gravaminibus et quibuscumque simultatibus finem imponere volentes, designavimus certos consiliarios nostros, reverendissimum et reverendos in Christo patres, dominos Ioannem archiepiscopum Gnesnensem, legatum natum et primatem, Mathiam de Drzewicza episcopum Vladislaviensem, magnificosque Christophorum de Schidlowiecz palatinum et capitaneum Cracoviensem ac regni nostri cancellarium, Nicolaum de Dambrowicza Sandomiriensem et regni nostri exercituum praefectum generalem, ac Andream de Thanczin Lublinensem, palatinos, sincere nobis dilectos, qui exauditis querelis et aliis eorum defectibus cognitis, ordinationem et infrascriptos articulos pro defensione iustitiae tam nobilitatis, quam capitanei praedictorum fecerunt, ediderunt et ad nos pertulerunt^c, quos nos praesenti pagina statuimus et decernimus futuris temporibus duraturos.

[1]. Imprimis statuerunt et ordinaverunt, quod telodeum eu foralia in Camieniecz a terrigenis ita repetantur et exigantur, sicut fit in civitate nostra Leopoliensi.

[2]. Kmethones autem hoc modo moralia solvent: si kmetho pisces vel aves ^dvel aliquam aliam rem^d ad forum portat ad vendendum, decimum piscem vel avem ^evel rem^e pro foralibus tribuet; si vero minus quam decem portaverit, a quolibet vel a singulo grosso [secundum] aestimationem obolum solvet, ^fdemptis bobus, vaccis et iuvcis, a quibus iuxta antiquam consuetudinem octo obolos solvet pro foralibus.

[3]. A rebus vero, quae domi nascuntur et elaborantur, praedictorum nobilium kmetho nihil solvet pro foralibus.

[4]. Item ferramentis et instrumentis ad agriculturam et aliam necessitatem domesticam, et a sale ad usum domesticum empto et comparato, nihil prorsus pro teloneo solve^f.

[5]. Item kmethones, qui ligna ad forum ducunt, tenebitur quilibet kmetho, cuiuscunque sit homo, ligna ad forum ducens, bis in anno per currum lignorum ad castrum ducere et tribuere, unum videlicet pro festo Paschae, alterum pro festo Natalis Domini. Sed a nobilibus lignis, quae ducuntur in civitatem ad domos eorum, nulla foralia solventur.

[6]. Item kmethones hoc modo teloneum solvent ab equis: si quis equum unum ab aliquo Valacho emerit, a primo equo, quem intra annum emerit, nihil solvet; sed quotiens postea intra annum emerit, a singulo unum grossum solvet. Nobiles vero, ad usum suum equos ementes, liberi erunt et sunt a solutione.

[7]. Item quoniam passim tam nobiles, quam plebei pannos in Valachiam ducunt pro emendis equis, iustum, ut etiam teloneum solvant ita nobiles, sicut plebei. Sed nobilis intra regni territorium panno equum solvens non solvat teloneum ab huiusmodi panno.

[8]. Item capitaneus non aliter iudicia castrensia celebrabit, quam in statuts sit constitutum¹.

^a W MK₁ tekst ten nosi tytuł: Inter nobilitatem et capitaneum Camenecensem. Pozostawiamy tytuł O. Balzera, oddający dokładniej treść tego aktu.

^{b-b} fidelium nostrorum dilectorum MK₁.

^c praetulerunt MK₁.

^{d-d} Słowa te ujęte zostały w MK₁ w kwadratowe ramki, być może w celu ich skreślenia.

^{e-e} Słowa: vel rem ujęte w MK₁ w kwadratowe ramki.

^{f-f} Tekst od demptis bobus do theloneo solvet dopisany został w MK₁ na marginesie i opatrzoney stosownym odsyłaczem.

¹ O jakie przepisy statutowe, dotyczące odprawiania sądów grodzkich, szłoby w tym miejscu – nie wiadomo. Być może miano na myśli statuty piotrkowskie 1496 r., art. 39 i nn.

[9]. Item *pobrzeżnicy*^g, officium suum exercentes, in domibus vel villis nihil recipere nec arestare debent; sed ubi in via vel campo aut sarepta alias *pasieka* aliquod furtum deprehenderint, et fur a re furata fugerit, illud impune debent^h apprehendere. De praeteritis autem criminibus, in quibus culpantur *pobrzeżnicy*, iustitiam de ipsis capitaneus debet ministrare.

[10]. Itemⁱ autem *pobrzeżnicy* nullan stationem a quoquam exigere derent. bed eidem exercenti officium debet dari subsidium per villae *vathamano*, cum requisierit, contra malefactorem; si vero malefactor vel fur fugerit ob negatum subsidium, tunc ille, qui damnificatus est, solutionem damni sui debet habere ab eo, qui subsidium non dedit.

[11]. Item si contingat *pobrzeżniki* furem, aut duos, aut tres in villa captivare, et non posset solus ipsos secure perducere ad castrum, extunc tenebitur *wataman pobrzeżnikowi* adiutorium dare, quod secure fures perducantur ad castrum, ita tamen, quod per ipsum solum *pobrzeżnik* ligentur et ducatur. Villani autem, in quorum villa fur captus est, *pobrzeżnikowi* auxilio sint cum *vathamano*, ne fur fugiat, aut in via violenter eripiat. Si vero negaverit *wataman* non optasse *pobrzeżnik* sibi dari auxilium, ut capiatur aut secure perducatur fur ad castrum, extunc *wataman* expurgabit se mettertius, quod *pobrzeżnik* non optavit sibi a *vathamano* ad capiendum et perducendum furem ad castrum dari auxilium.

[12]. Item de servis *oltaje* dictis sic tenendum est, ut, cum capitaneus tales servos, otio torpentes et in tabernis bibentes, ad laborem castris receperit, tales pro salario diurno laborare debent. Sed nobilium servos aut colonos ad hoc cogere non debet capitaneus. Si vero nobilis aliquis praetenderit eiusmodi servum suum esse, capitaneus eidem nobili credere debet, si id asseruerit bona fide suae humanitatis. Si vero colonus aliquis talem suum servitorem asserere voluerit, mettertius iuramento comprobabit.

[13]. Item servilium praefecti deinceps non debent facere constitutiones vendendorum victualium sine castellano et capitaneo², neque homines ad ducturas compellere debent, sed suis equis ducant, quidquid opus est.

[14]. Si quis servilium cuiquam colono aliquid acceperit, colonus ad capitaneum debet confugere et iuramento comprobare sibi tale damnum factum esse; extunc capitaneus talem debet cogere ad solutionem, vel ponere ordinem, ut ille solutionem habeat.

[15]. Item de moneta Lithuanica facienda est proclamatio in Camieniecz, ut ita, sicut in regno, recipiatur³ usque ad ordinationem aliam per nos faciendam⁴.

[16]. Item notarius antiquus terrestris, st est possessionatus, in officio conservetur; si vero non est possessionatus, per medium anni hinc debet se facere possessionatum, alias privandus erit officio et licebit terrae sibi alium eligere.

Ut autem omnia et singula praemissa vires debitae firmitatis habeant, illa fecimus sigilli nostri munimine roborari. Actum et datum Cracoviae, sabbato proximo ante dominicam Oculi anno Domini MDXVIII [6 III 1518], regni vero nostri duodecimo. Relatio ut supra¹.

IV. LITTERAE UNIVERSALES CONTRIBUTIONUM^a

Sigismundus Dei gratia ^bRex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae Prussiaeque etc. dominus et haeres^b, universis et singulis ecclesiasticis et saecularibus consiliariis regni nostri

^g pobrzesznicy MK₁.

^h debet MK₁.

ⁱ Być może omyłkowo zamiast: iidem.

^j O. Balzer (CIP, t. III, nr 191, s. 349) uzupełnił na podstawie uprzednich zapisów w MK₁: Relatio (magnifici Christophori de Schidlouyecz palatini et capitanei Cracoviensis ac regni Poloniae cancellarii).

^a Taki tytuł MK₂. W Dr. z 1518 r. na marginesie verso: Szosz lan Schosch et lanowe et czoppowe.

^{b-b} W MK₂ zamiast tych słów: etc.

² Prawo ustalania cen żywności, kupowanej przez żołnierzy, przekazywał uprzednio król dowódcom rot zaciężnych. Por. CIP, t. III, nr 191, s. 349, przypis 2.

³ Por. wyżej konstytucje sejmu walnego krakowskiego z 1515 r., nr III.

⁴ Por. konstytucje sejmu piotrkowskiego z 1519 r., nr VI